

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА – ЗАКОНОМІРНИЙ ПРОЦЕС РОЗВИТКУ ТА АДАПТАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО СУЧАСНИХ УМОВ

Надія Левицька

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

Нині в Україні, як і в усьому світовому освітньому просторі, помітного поширення набули дистанційні технології навчання. Особливо актуальною ця форма освіти стала після запровадження карантину. Це змусило заклади вищої освіти пристосовуватись до нових реалій та шукати нові шляхи надання освітніх послуг.

Європейські науковці С. Браммер та Т. Кларк у своїй статті про освіту та умови управління нею в умовах пандемії зазначають, що «...що поширившись у січні та лютому 2020 року, вплив COVID-19 на університети відобразився на навчальному році, а найбільш вразливою зацікавленою стороною стали студенти, і саме їх інтереси стали першими в центрі уваги бізнес-шкіл при розробці та запровадженні відповідних заходів. ...COVID-19 значною мірою привніс серйозні корективи щодо чіткості та своєчасності зворотного зв'язку із зацікавленими сторонами, особливо студентами та персоналом. Пандемія прискорила та активізувала довготривалі педагогічні інновації»[1, с.453].

Перед усіма педагогічними та науково-педагогічними працівниками постала необхідність пошуку оптимальних варіантів організації та здійснення навчально-виховного процесу у дистанційному форматі. Надзвичайної актуальності набули також різноманітні наукові дослідження із зазначеного питання. Проблема дистанційного навчання розглядалася і в працях багатьох вітчизняних вчених. Суттєвий внесок у розвиток теоретичних засад та практичної реалізації дистанційного навчання здійснили Є.Ю. Владимирська [2], В.М. Кухаренко[3], та інші вітчизняні науковці. У дослідженнях О.М. Самойленка ґрунтовно розроблені технології використання відкритих масових дистанційних курсів у закладах вищої освіти. В Україні освітянською наукою та практикою накопичено певний досвід організації дистанційної освіти.

Сучасному суспільству потрібна масова якісна освіта, яка спроможна забезпечити зріслі вимоги до споживача та виробника матеріальних і духовних благ. Виконати соціальне замовлення суспільства через збільшення асигнувань на освіту, збільшення кількості навчальних закладів та іншими традиційними способами не в змозі навіть заможні країни. Тому поява дистанційної освіти – це закономірний процес розвитку та адаптації освіти до сучасних умов. Дистанційне навчання — це особлива педагогічна технологія організації освітнього простору, яка характеризується особливостями стратегії взаємодії майбутнього фахівця з носіями та джерелами нових для нього знань. Особливістю дистанційного навчання є самостійність і особистісна відповідальність людини за вибір програми дистанційної освіти, терміни і якість її проходження. Дана система повинна бути інтелектуальною, тобто визначати й враховувати індивідуальні когнітивні характеристики майбутнього фахівця й адаптувати процес професійної підготовки відповідно до їх особливостей. Для підвищення ефективності організації процесу дистанційного навчання необхідно проаналізувати існуючі методи і технології адаптації навчальних систем та обґрунтувати доцільність їх використання у професійній підготовці майбутніх фахівців відповідно до різних форм організації дистанційного навчання.

Дистанційна освіта має ряд переваг і значно розширює коло потенційних студентів. Одержати освіту дистанційно має можливість молодь, яка не може поєднувати навчання з роботою або проживає у віддаленій від обласних центрів місцевості; військовослужбовці; домогосподарки; керівники; бізнесмени або студенти, що бажають паралельно одержати освіту. Дистанційна форма навчання підходить майже всім, тому що дає можливість гармонійно поєднувати навчання та повсякденне життя. Сучасна освіта вимагає безупинно розширювати своє сприйняття комплексності світу та формування інформаційного суспільства. Для того, щоб знання отримали конкретний зв'язок з діями, необхідно постійно

«навчати себе», поповнюючи й розширюючи свою освіту. Саме цю мету й ставить перед собою дистанційна освіта.

Планування онлайн-навчання включає в себе не тільки визначення змісту, яке необхідно охопити, але й ретельне відстеження того, як ви збираєтеся підтримувати різні типи взаємодій, що є важливим для процесу навчання. Цей підхід визнає навчання соціальним і пізнавальним процесом, а не просто питанням передачі інформації. Дистанційний курс може бути призначений для різних категорій студентів, наприклад, слабких або сильних, які готуються до наукової діяльності, для змішаного або дистанційного навчання. У цьому випадку необхідно передбачити різні сценарії вивчення курсу. На цьому етапі бажано визначити, які теми будуть вивчатися з використанням гейміфікації.

Інформаційні матеріали курсу повинні допомагати виконувати завдання. Текстовий матеріал повинен бути структурованим, включати графіку та інфографіку. До текстового матеріалу бажано додавати невеличке відео. Для вивчення дисциплін гуманітарного циклу, зокрема, історії України та української культури елементи гейміфікації, майстер-класи, екскурсії (у тому числі онлайн), презентації стали невід'ємною складовою навчального процесу.

Карантин став не лише обмеженням, а й надав нові можливості. Перш за все – це можливість для самонавчання і самовдосконалення викладачів. Значно поповнилась колекція презентацій, графіків, таблиць, ілюстрацій для донесення до студентів, особливо іноземців, усієї різноманітності української історії та культури. З'явилась можливість опанування нових знань, навичок, методів. В онлайн режимі стали доступні навчальні, культурницькі та наукові проекти, які до того були недоступні з різних причин. Результати дослідження свідчать, що використання інформаційних технологій підвищує рівень професійної культури, зменшує трудомісткість процесу контролю і консультування, розвиває плідну співпрацю зі студентами. Також до позитивів дистанційної освіти варто віднести одночасне спілкування студентів із викладачами та між собою незалежно від місця їх перебування, зменшення витрат на проведення навчання; навчання великої кількості людей одночасно; використання найсучасніших досягнень інформаційних технологій в освітньому процесі тощо.

До проблем дистанційної освіти, які варто усувати та вирішувати, слід віднести: відсутність досконалої нормативної бази існування і розвитку дистанційної освіти та державно визнаних концептуальних розробок, відсутність розробок кваліфікованих засобів навчально-методичного забезпечення; соціально спрямовані як викладачі, так і студенти мали дискомфорт у відсутності живого спілкування; збій системи при її використанні великої кількості користувачів. Крім технічних проблем виникали й певні психологічні. Скоротилася відвідуваність занять. Суттєво знизилась якість такого навчання. При проведенні лекції офлайн за допомогою постійного візуального контакту студенти слухали лекцію та записували її, ставлячи питання паралельно. При дистанційному навчанні частина студентів зайшовши до системи Zoom була присутня суто номінально. Відсутність на кафедрах окремого приміщення з доступом до системи Zoom через відсутність відеокамер, а також досить розповсюдженою стала банальна відсутність якісного Інтернет-з'єднання та неспроможність наявної у студентів і навіть викладачів, техніки для роботи в системі Zoom. Однією з головних проблем слід відзначити значне навантаження на системи дистанційної освіти. Серед недоліків і побажань слід зауважити, що потрібно чітко прописати навантаження на викладача – переглянути норми часу, а також розробити індивідуальні розклади занять та часу відпочинку. Викладачі та студенти проводять за комп'ютерами по 6-8 годин, що неприпустимо за санітарними нормами. На наше переконання методи оцінювання знань студентів, які навчались у дистанційному режимі, повинні відрізнитись від методів оцінювання студентів очної форми навчання. Зокрема, необхідно адаптувати завдання до практичних занять, самостійної й індивідуальної роботи під режим дистанційного навчання.

Отже, дистанційна освіта має свої переваги та недоліки. При цьому вона здатна забезпечити вимоги державного стандарту вищої освіти. Для забезпечення зазначених

потреб, а також системності, комплексності і узгодженості дій у реформуванні освітньої системи у напрямку встановлення дистанційної освіти необхідна державна підтримка – створення, впровадження і розвиток національної системи дистанційної освіти в Україні, яка стане частиною освітньої системи України та буде інтегруватись в Європейський освітній простір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Brammer S., Clark T. COVID-19 and Management Education: Reflections on Challenges, Opportunities, and Potential Futures // *British Journal of Management*. – 2020. – Vol. 31. – P. 453-456.

2. Владимирська Є.Ю. Науково-методичне забезпечення якості дистанційного навчання у технічному університеті: Автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Є.Ю. Владимирська, АПН України. Ін-т вищ. освіти. – К., 2006. – 20 с.

3. Кухаренко В. М. Методологічні аспекти дистанційного навчання / В. М. Кухаренко, Н. Г. Сиротенко // *Вісн. Акад. дистанц. освіти*. — 2003. — № 1. — С 16—21.

4. Десятов Т.М. Дистанційне навчання в системі неперервної професійної освіти // *Педагогіка і психологія*. – 2003. – № 1. – С. 75-80.